

КЪМ ПРОБЛЕМАТИКАТА ЗА ЧЛЕНУВАНЕТО НА СОБСТВЕНИТЕ ИМЕНА

Гинка Бакърджиева
Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“

TO THE PROBLEM OF USING PROPER NAMES WITH A DEFINITE ARTICLE

Ginka Bakardzhieva
Paisii Hilendarski University of Plovdiv

The aim of the study is to look for an explanation to the question: under which conditions the use of articles is allowed with proprial units, which, because of their inherent definiteness, generally do not need further determination. In view of the common usage of the definite article in the various proprial classes, not only the word-forming peculiarities of the onyma, but also the discursal distinction between *formality* – *informality* are taken into account. From this position, the cases of adding an article to proper names are considered, as well as the functional value of the definite article itself.

Key words: proper names, definiteness, functions of the definite article

Според общоприетото мнение собствените имена¹ се характеризират с инхерентна определеност², която произтича от функцията им да идентифицират единични обекти. Разбирането за проприите като максимално определени, конкретни, винаги референтни имена се поддържа и от В. Маровска (2013: 145), но наред с това се отчита, че условието с дадено име да се назовава един-единствен обект, невинаги е изпълнимо. В подобни случаи за подсигуряването на идентификацията се прибегва до допълнителни средства: използване на умалителни форми на СИ, разширяване на номинацията с бащиното и/или фамилното име, прибавяне на прилагателни – *Нова Загора* и под. (ibid.: 199). Според В. Зидарова (2018: 231) „собствените имена са де-

¹ По-нататък се използва съкращението СИ.

² Вж. напр. ГСБКЕ 1983: 123 – 124, Лангендонк 2007: 154.

терминатори от семантичен тип³ и са маркирани с признаците [+единичност], [+референтност], [+идентифицируемост] и [+идентифицираност], които са заложили лексикално-номинативно. В това се състои и разликата спрямо членуваните имена, при които същите семантични признаци се изразяват формално-граматически (в бълг. с морфемата -т-)³.

С изтъкнатите особености на проприите се обяснява обичайната им употреба без определителен член (ГСБКЕ 1983: 124) и като цяло слабата им съчетаемост с рестриктивни детерминатори. Подобно твърдение се нуждае от уточнение в няколко насоки: членуването на собственото име придобива различни функции (Буров 2004: 131 – 145) и до голяма степен е обвързано с фактори като характер на онимичния обект, узуална употреба, дискурсивни параметри, артиклова система⁴. Очертаването на закономерностите и обяснението на случаите, допускащи членуване на СИ, е затруднено поради разпространението на явлението в разговорната реч, както и поради диалектни и идиолектни различия.

Като отчита нестабилното и многопосочното взаимодействие на ономастичната и артикловата система в различните езици, А. М. Скъренко (1990: 24) разграничава следните типове *ономастичен член*: узуални артикли (употребяват се с всички СИ от даден клас); частично узуални артикли (употребяват се само при някои групи СИ от даден клас); оказионални артикли (емфатична, стилистична употреба); инкорпорирани артикли (генетично-етимологичен аспект). В българските граматика⁵ след общото правило, според което СИ принципно не се членуват, следва изброяване на случаите на задължително

³ Подробен исторически обзор на схващанията за категорията определеност : неопределеност в българския език прави Ив. Куцаров (2007: 407 – 458), който отбелязва, че независимо от богатата езиковедска литература и детайлните проучвания на механизма на членуването все още не са достатъчно изяснени семантичните отношения в категорията. Ученият изтъква и липсата на подходящ термин, който да отчита както маркираното, така и немаркираното значение, и поради това се придържа към използваното от Ал. Теодоров-Балан наименование *положение* за означаване на категорията (Куцаров 2007: 451). Критичен преглед на мненията е представен и в трудовете на Ст. Буров (2004: 350 – 377), В. Маровска (2013: 140 – 196), В. Зидарова (2018: 195 – 231).

⁴ Вж. съпоставката между различни езици в изследванията на Скъренко 1990: 22 – 27; Лангендонк 2007: 154 – 159; Харалампиев 2006: 170 – 175.

⁵ Вж. напр. Стоянов 1978: 180 – 185 (вкл. и с оглед на правилото за употреба на пълен и кратък член при имената от м.р.); ГСБКЕ 1983: 124 – 127; Ницолова 2008: 97 – 98. Част от примерите са взети от цитираните трудове.

и факултативно членуване. С оглед на узуалната установеност на определителния член при различните проприални класове е необходимо да се вземат предвид не само словообразователните особености на онима, но и дискурсивният параметър *официалност – неофициалност*. От така очертаната позиция ще бъдат разгледани случаите на членуване при собствените имена и функционалната значимост на определителния член.

1. Узуално членуване

1.1. Неофициални антропоними

1.1.1. Прякори и прозвища (вкл. като част от официално име, артистичен псевдоним и под.)⁶: Матей *Миткалото*, Кольо *Фичето*, *Гъмзата*, *Чакала*, *Гущера*, *Дългия*, *Пудрата*, Влади *Въргала*, Васко *Кръпката*, Ангел Ангелов – *Джендема*, Николай Владов – *Шмиргела*, Георги Божилов – *Слона*.

1.1.2. Хипокористики – експресивни форми на неутрално название, употребявани в неофициална комуникация⁷:

- Мъжки и женски имена с деминутивни суфикси *-е*, *-че*, *-енце*: *Васето*, *Васенцето* (от м.р. Васил; ж.р. Васка, Василка), *Сашето*, *Сашенцето* (от м.р. Александър, ж.р. Александра), *Ленцето* (от ж.р. Елена), *Пешето* (от м.р. Петър), *Катето*, *Катенцето* (от ж.р. Катя, Катерина), *Марето*, *Марчето*, *Мичето* (от ж.р. Мара, Мария).

- Мъжки и женски имена със завършек *-и* се употребяват предимно членувани: *Лили(то)* (от ж.р. Лиляна, Лилия, също и офиц. Лили; срв. *Как е Лилито / Лили?*), *Вики(то)* (от м.р. Виктор, ж.р. Виктория), *Краси(то)* (от м.р. Красимир, ж.р. Красимира). Според Ст. Буров (2004: 139) хипокористиките със завършек *-и* се членуват, когато се отнасят до женски, но не и до мъжки лични имена. Според нас членуването е възможно и в двата случая, но не е задължително и зависи от идиолекта, отношението на близост и др. прагматични фактори. Основание за това откриваме и във факултативното членуване на някои официални мъжки имена: *Слави(то)*, *Ради(то)*. Приведеният по-

⁶ Ст. Буров (2004: 133 – 137) разглежда прозвищните имена, възникнали в резултат от узуализацията на определени дескрипции за референция на отделни лица, вкл. и взаимодействието им с фамилните имена. Ст. Гърдев (2009: 49 – 76) прави задълбочен лингвокултурологичен анализ на прякорите и прозвищата.

⁷ Срв. с определението на Я. Плескалова (2017: онлайн). Подробен семантичен анализ на експресивните собствени лични имена е проведен в изследването на К. Чаралозова (2008: 44 – 57).

долу пример, освен че илюстрира ситуация, в която единият от комуникантите се затруднява да свърже името с неговия референт, е показателен и за необлигаторния характер на членуването при разглежданите имена:

- Следобед ще играем покер у Боби.
- Кой е **тоя** Боби? – запитва той недоволено.
- Боби не е той, а тя... (П. Вежинов, цит. по Буров 2004: 205)

- Мъжки имена със завършеци *-а, -ка, -ичка*: *Васката* ← Васил, *Монката* ← Симеон, *Пецата* ← Петър, *Савичката* ← Сава⁸;
- Мъжки и женски имена с аугментативен суфикс *-ище*: *Анището* ← Ана, *Гинището* ← Гина, *Савището* ← Сава, *Кирището* ← Кирил.

Членуваните форми на представените неофициални антропоними (прякори и хипокористики) „се употребяват редовно във всички функции в изречението, докато нечленуваните форми се употребяват само като обръщения“ (ГСБКЕ 1983: 124 и цит. примери), срв.:

– Добро утро, Калмук! – поздрави го Котомана, макар че беше надвечер.

Калмука не погледна него, а Матаке и рече [...] (Й. Йовков)

– Покачи се, Савичка, на върха на дядовата Христова черница и гледай, ако не вярваш. [...] Савичката (много ме е яд на Савичката!) ще пасе магаретата на влашуриите – тъй е писано. Савичката се изчервява силно (А. Каралийчев).

Членната морфема при СИ може да изпълнява ролята на диференциален маркер в случаите не само на лексикална (срв. планина *Странджа* и прякор *Странджата*), но и на морфологична омонимия (срв. с нечленуваните звателни форми в примерите). Ст. Буров (2004: 138 – 142)⁹ обяснява членуването на хипокористиките с несъответствието между граматичния род (среден) на името и физиологичния пол (женски или мъжки) на референта. Както посочва Р. Ницолова (2008: 77), звателните форми на *-е* често стават мотивираща основа за образуване на общи форми с членна морфема *-то*, като част от тях, подобно на други хипокористики, са от общ род, срв.: *Насето си е до-*

⁸ При някои официални мъжки имена също се допуска членуване: *ще се обадя на Сава(та), ще говоря с Тома(та)*.

⁹ Ученият представя позицията и на други изследователи: според В. Косеска-Тошева собственото име се членува, когато е несамостоятелен символ; според Вл. Георгиев и П. Пашов членуването на умалителни мъжки и женски лични имена е следствие от преосмисляне на стари падежни форми (Буров 2004: 141 – 142).

шъл (Атанас, лице от мъжки пол); *Насето си е дошла* (Атанаска, лице от женски пол); *Насето си е дошло* (дете от женски или мъжки пол), аналогично на: *Нашият Тони е награден*; *Нашата Тони е наградена*; *Нашето Тони е наградено*¹⁰. Във връзка с това твърдението, че определителният член е компенсаторно средство за несъответствието между граматичен род и физиологичен пол, е основателно дотолкова, доколкото членуваната форма се отъждествява с определен референт. Според К. Чаралозова (2008: 56) употребата на членувано експресивно собствено име е семантично мотивирана, тъй като говорещият представя референта като единствен по отношение на изпитваните към него положителни или отрицателни чувства. Интерес представлява допускането на Ст. Гърдев (2009: 80 – 81), според когото емотивната конотация не би следвало да се приписва на определителния член, а на неговото „включване или изключване във/от думата“. Иначе казано, функционална експресивна значимост има добавянето или премахването на определителния член и употребата на непривична форма, напр.: *Преди малко се обади Илианче* (вм. *Илианчето*); *Видях се с Албенката* (вм. *Албенка*); *Ало, Сашката, как си?* (вм. *Сашке, ж.р.*; *Сашка, Сашко, м.р.*)

1.2. Официални антропоними

На употребата на членувани плурални форми на лични имена обръща внимание още Ст. Стоянов (1978: 181), като привежда следния пример: *Тук Ивановците са повече от Петровците*. Ученият изтъква, че в подобен контекст проприите губят индивидуалната си определеност и се подчиняват на общата закономерност на членуване, изразяващо количествена определеност, т.е. количествена изчерпаност на дадено множество (ibid.: 149)¹¹. Ст. Гърдев също отчита повишената системност на определителния член по отношение на индивидуализацията на обекта и уточнява, че основната му роля при проприалните плурални форми е количествено да ограничи множеството, което изпълнява предиката, по-точно до „количеството, което е известно от идентификацията на това множество“ (Гърдев 2009: 38), напр.: *Вчера Ивановците пак не бяха на упражнението по фолклор* (ibid.: 36). Обединяването на двама или повече индивиди чрез употреба на

¹⁰ Примерът е на Ницолова 2008: 58. Съществителните имена от общ род, вкл. и лични СИ, са разгледани подробно в изследването на Кр. Чакърва (2011: 324 – 340).

¹¹ В изследването на В. Станков (1987: 72) се интерпретира като семантичен признак *тоталност на обекта* в дадена ситуация.

множествено число на личното име се извършва въз основа на общото (непонятно) значение „обектът, който се нарича така“ и поне един актуален признак, напр. *Стояновците* [от нашия клас], *Мариите* [от Варна] (ibid.: 43).

1.3. Официални топоними и техни неофициални варианти (вкл. универбати) в самостоятелна употреба, без определение

1.3.1. Имена на планински вериги или масиви (ороними), островни групи, евент. хороними (държави, полуострови), които са *pluralia tantum*: *Родопите*, *Алпите*, *Татрите*, *Карпатите*, *Малдивите* (неоф.) ← *Република Малдиви*, *Филипините* (неоф.) ← *Република Филипини*, *Кайманите* (неоф.) ← *Кайманови о-ви*, *Бермудите* (неоф.) ← *Бермудски о-ви*, *Апенините* ← *Апенински планини*, *Апенински п-в*, *Балканите* (неоф.) ← *Балкански п-в*, *Пиренеите* ← *Пиренеи*, *Пиренейски п-в*;

1.3.2. Названия на физикогеографски области със събирателно значение: *Средногорието*, *Лудогорието*, *Черноморието*, *Средиземноморието*, *Подунавие*, *Поморавие*.

На географските карти (евент. и в ролята на обръщение) са винаги нечленувани, т.е. в представителната си форма. Според Ст. Буров с употребата на определителен член в речта се сигнализира единичността на референта, като при топонимите *pluralia tantum* се компенсира „несъответствието между граматичното число на собственото име и онтологичното число на референта на името“ (Буров 2004: 138).

1.3.3. Космоними

Най-общо погледнато, членуват се описателни съставни названия, деапелативи и наименования *pluralia tantum*: *наблюдаваше Млечния път*, *Халеевата комета*, *Голямата мечка* (неоф. *Колата*), *Плеядите* (неоф. *Квачката*), *Персеидите*. В енциклопедии, справочници и на звездните карти официалните названия са нечленувани.

1.4. Хремотоними

1.4.1. Институционими или ергоними (учреждения, организации, съюзи, клубове, учебни заведения и др.): *отивам в Националния осигурителен институт*, *в Съюза на художниците*, *в Търговската гимназия*, *в Българската стопанска камара*.

1.4.2. Урбаноними (сгради, забележителности, паметници на културата): *разгледахме Римския стадион*, *Античния театър*, *Етнографския музей в Пловдив*.

1.4.3. Социални явления (акционими, хрононими): *по време на Балканската война, след Априлското въстание, през Възраждането, преди Освобождението, Съединението.*

1.4.4. Актоними¹²: *съгласно с Кодекса на труда, Гражданския кодекс, Закона за закрила на детето, Конституцията, Договора от Маастрихт.*

Ст. Стоянов (1978: 181) обръща внимание, че съставните описателни названия¹³, които „имат характер на нарицателни имена, но в същото време играят роля и на собствени имена“, се употребяват винаги в членувана форма. Според автора тенденцията да не се членуват, води до обезличаването им и превръщането им в официално установени етикети. Изключения се допускат само ако пълното название съдържа и собствено име, а описателният компонент е в ролята на приложение: *изложбата е във фоайето на Народна библиотека „Иван Вазов“*. Очевидно е, че проприалният компонент е достатъчен за определеността на именната фраза, поради което отпада необходимостта от морфологичен маркер. Едносъставните деапелативни названия на културно-исторически периоди също се употребяват с определителен член: *представители на Просвещението, на Романтизма.*

2. Оказионално членуване

2.1. Официални антропоними

Определителният член при собственото име може да маркира емоционално-оценъчното отношение на говорещия (ирония, пренебрежение, фамилиарност и др.) към отъждествения с названието референт, напр. *Марията пак закъсняла за работа!* (Буров 2004: 205). Експресивно мотивирано е и оказионалното членуване на фамилни имена със събирателно значение за семейство, род: *Стойчевите найсетне се изнесоха. Маноловите пак се уредиха.* В подобни случаи оп-

¹² При идеонимите изборът на определена или неопределена именна фраза зависи от творческия замисъл на автора, а не от синтактично-комуникативните условия: *Чел ли си „Антихрист“, „Крадецът на праскови“ на Е. Станев? Гледал ли си филмите „Урок“, „Бащата“? Виждал ли си картините на Борис Георгиев „Странникът и неговата сестра“, „Зима“?*

¹³ В чешкото езикознание за описателните апелативни конструкции, използвани за означаване на единични обекти, се е наложил терминът *амбимодални имена*, въведен от М. Докулил (1977: 311). Вж. прегледа на мненията и съпоставителния анализ на амбимодалните имена в чешки и български в изследването на Й. Трифонова (2015: 232 – 236).

ределителният член се интерпретира като плеонастично средство с експресивна (стилистична) функция (ibid.: 144).

2.2. Официални топоними

Като по-особен случай се разглежда членуването на имена на някои реки и планини с морфологична форма за м.р., *singularia tantum* (Стоянов 1978: 180; ГСБКЕ 1983: 126; Ницолова 2008: 97 – 98): *Дунавът е придошъл. В неделя бяхме на Искъра. Над горите, над Пириния вятър вие* (Н. Вапцаров). *Тъмен вслушва се Пиринът, вдига каменния лоб* (Т. Траянов). Според Ст. Буров (2004: 143) членуваната форма освен като израз на „свойско отношение към обекта, на подчертана близост“ може да се интерпретира и като компенсаторно средство с оглед на граматичнородовото несъответствие между хиперонимите от ж.р. ‘река’, ‘планина’ и съответните хипоними, които са проприи от м.р. Като доказателство се изтъква фактът, че хидроними и ороними от ж.р. принципно не се членуват: **Марицата*, **Чаята*, **Янтрата*; **Витошата*, **Рилата*, **Беласицата*. Наред с това обаче в разговорната реч не е изключено плеонастично изразяване на определеност при някои топоними от ж.р. ед.ч., което има прагматична стойност, напр. *Виената*, *Европата*, *Софията*.

2.3. Официални хрематоними

Както при другите онимични класове, така и при хрематонимите е възможно оказионално членуване на официални названия, вкл. и абривиатурни: *Очаквайте ме скоро в Билата, Лидъла и Фантастикото. В Кауфланда никога не е липсвала стока на промоция. Тичам да се запиша в Бесепето. Бедежето вече никой не ще да го купува*¹⁴. Подобни употреби намират обяснение не само с оглед на прагматично-оценъчната си функция, но с тенденцията към езикова икономия.

3. Инкорпорирани артикли

Въз основа на разгледаните примери (1.1.1, 1.3.3, 1.4) се очертава следната закономерност: членуват се предимно деапелативни названия (едносъставни и съставни), т.е. членуването се обосновава от парасистемния характер на онимите¹⁵. В подобни случаи се изтъква,

¹⁴ Примерите са от интернет форуми.

¹⁵ От словообразователна гледна точка проприите се схващат като вторична лексикална субсистема, създадена от апелативния пласт на лексиката. Диахронните изследвания потвърждават наличието на т.нар. *парасистема*, която Д. Шлосар

че функцията на определителния член е индивидуализираща: да превърне апелатива в индивидуално название, т.е. в съществително собствено име (ГСБКЕ 1983: 126 – 127). Според някои изследователи (Буров 2004: 131 – 133) тези названия образуват преходна семантична зона между собствените и нарицателните имена, тъй като е налице референтна употреба на определена дескрипция – в най-голяма степен това важи за т.нар. амбимодални имена.

Членуването придобива номинативна значимост и при някои хипокористики (1.1.2): срв. „при нулева номинативна клетка определителният член номинализира обръщението“ (Гърдев 2009: 79). В най-чист вид използването на определителния член като номинативно проприално средство се наблюдава при образуването на ойконими: гр. *Хисаря*, с. *Стойките*, с. *Кулата* и гр. *Кула*¹⁶, по-често на анойконими: местност *Юндола*, *Превала*, биосферен резерват *Джендема*; ез. *Окото*, *Бъбрека*, вр. *Вола*, пещера *Леденика*¹⁷. Членуваната форма на названието се лексикализира, когато се установи като официална, представителна форма.

Прокараното разграничение на онимите по признака [±официалност] се оказва съществено по отношение на прагматично-оценъчната функция на определителния член. Оказионалното членуване на официалните названия (вж. примерите в т. 2) е плеонастично и именно поради това се откроява с висока експресивност. Л. М. Склярченко (1990: 23) отчита тенденция към разширяване на употребата на членувани форми, като изхожда от наблюденията си върху езици със стабилизирана артиклова система (френски, румънски, гръцки, албански), в които членът взаимодейства активно с ономастичната система и се съчетава с повече онимични класове. Наред с това отбелязва, че в езици с разколебана артиклова система (български, английски, унгарски) узуалното членуване засяга по-малко онимични класове. Според И. Харалампиев (2006: 174 – 175) многобройните случаи на членувани собствени имена би следвало да се разглеждат не

(1994: 152) определя като „секундарна система“ спрямо основната система на апелативите.

¹⁶ Вж. също: *Барата*, *Грамадата*, *Гърците*, *Еленците*, *Ряховците*, *Среброто*, *Стоките*, *Тънкото* (Димитрова-Тодорова 2011: 102); квартали: *Лагера*, *Разсадника*, *Хиподрума* (Буров 2004: 133).

¹⁷ Срв. *бара* – *Барата*, *било* – *Билото*, *блато* – *Блатото*, *брод* – *Брода* (ГСБКЕ 1983: 126). Някои автори използват по-старото терминологично означение *микротопоними*, вж. напр. Буров (2004: 131).

като изключения от общото правило, а като проявление на закономерен процес, който постепенно разширява обхвата си.

Употребата на проприи с определителен член в различните сфери на комуникация, а оттам и открояването на тенденции, предполага по-детайлно проучване, тъй като набелязаните случаи са само част от възможните. Като се има предвид, че формалните морфологични показатели не са единственото средство за детерминация, очертаната проблематика при собствените имена се нуждае от по-нататъшни разработки в съпоставителен аспект.

ЛИТЕРАТУРА

- Буров 2004:** Буров, Ст. *Познанието в езика на българите. Граматично изследване на концептуалната категоризация на предметността.* [Burov, St. Poznaniето v ezika na balgarite. Gramatichno izsledvane na kontseptualnata kategorizatsiya na predmetnostta.] Велико Търново: Фабер, 2004.
- ГСБКЕ 1983:** *Граматика на съвременния български книжовен език. Т. 2. Морфология.* [Gramatika na savremenniya balgarski knizhoven ezik. T. 2. Morfologiya.] Ст. Стоянов (гл. ред.). София: БАН, 1983.
- Гърдев 2009:** Гърдев, Ст. *Езикови структури. Пътища и граници на смисъла.* [Gardev, St. Ezikovi strukturi. Patishta i granitsi na smisala.] Велико Търново: УИ „Св. св. Кирил и Методий“, 2009.
- Димитрова-Тодорова 2011:** Димитрова-Тодорова, Л. *Собствените имена в България. (Изследвания, анализ, проблеми).* [Dimitrova-Todorova, L. Sobstvenite imena v Bulgaria. (Izsledvaniya, analiz, problemi).] София: ИК ЕМАС, 2011.
- Докулил 1977:** Dokulil, M. Status tzv. vlastních názvů. // *Slovo a slovesnost*, 1977, r. 38, č. 1, 311 – 319.
<<http://sas.ujc.cas.cz/archiv.php?art=2486>> (18.12.2019)
- Зидарова 2018:** Зидарова, В. *Семантика и прагматика на именната детерминация в българския език.* [Zidarova, V. Semantika i pragmatika na imennata determinatsiya v balgarskiya ezik.] Пловдив: Коала прес, 2018.
- Куцаров 2007:** Куцаров, Ив. *Теоретична граматика на българския език. Морфология.* [Kutsarov, Iv. Teoretichna gramatika na balgarskiya ezik. Morfologiya.] Пловдив: УИ „Паисий Хилендарски“, 2007.
- Лангендонк 2007:** Langendonck, Willy van. *Theory and Typology of Proper Names.* Trends in Linguistics: Studies and Monographs 168. Berlin – New York: Mouton de Gruyter, 2007.

- Маровска 2013:** Маровска, В. *Референция и рефериране в света на езика*. [Marovska, V. Referentsiya i referirane v sveta na ezika.] Пловдив: УИ „Паисий Хилендарски“, 2013.
- Ницолова 2008:** Ницолова, Р. *Българска граматика. Морфология*. [Nitsolova, R. Balgarska gramatika. Morfologiya.] София: УИ „Св. Климент Охридски“, 2008.
- Плескалова 2017:** Pleskalová, J. Нурокористikum. // P. Karlík, M. Nekula, J. Pleskalová (eds.). *CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny*. <<https://www.czechency.org/slovník/HYPOKORISTIKUM>> (20.12.2019)
- Скляренко 1990:** Скляренко, А. Об иерархичности ономастической и артиклевой систем и их взаимодействии (опыт типологического сопоставления). [Sklyarenko, A. Ob jerarhichnosti onomasticheskoy i artiklevoy sistem i ih vzaimodeystvii (opyt tipologicheskogo sorostavleniya).] // *Съпоставително езиковедие*, 1990, № 6, 22 – 27.
- Станков 1987:** Станков, В. За семантичния инвариант на определителния член в българския език. [Stankov, V. Za semantichniya invariant na opredelitelniya chlen v balgarskiya ezik.] // *Български език*, 1987, № 1 – 2, 70 – 76.
- Стоянов 1978:** Стоянов, Ст. Членуване на имената, местоименията и причастията в зависимост от морфологичните и фонетичните им особености. [Stoyanov, St. Chlenuvane na imenata, mestoimeniyata i prichastiyata v zavisimost ot morfologichnite i fonetichnite im osobenosti.] // *Помагало по българска морфология. Имена*. П. Пашов (съст.). София: Наука и изкуство, 1978, 147 – 175.
- Трифенова 2015:** Трифенова, Й. За обхвата и класификацията на хремотонимите в български и чешки. [Trifonova, Y. Za obhvata i klasifikatsiyata na hrematonimite v balgarski i cheshki.] // *Език и литература*, 2015, № 1 – 2, 229 – 240.
- Харалампиев 2006:** Харалампиев, И. *Бъдещето на българския език от историческо гледище (върху морфологичен материал)*. [Haralampiev, I. Badeshteto na balgarskiya ezik ot istoricheskoto gledishte (varhu morfologichen material).] Велико Търново: Фабер, 2006.
- Чакърва 2011:** Чакърва, Кр. Формално-семантична характеристика на съществителните имена от общ род в съвременния български език. [Chakarova, Kr. Formalno-semantichna harakteristika na sashtestvitelnite imena ot obsht rod v savremenniya balgarski ezik.] // *Следите на словото. Юбилеен сборник в чест на проф. д.ф.н. Диана Иванова*. Пловдив: Контекст, 2011, 324 – 340.

Чаралозова 2008: Чаралозова, К. Семантика на българските експресивни собствени лични имена. [Charalazova, K. Semantika na balgarskite ekspresivni sobstveni lichni imena.] // *Български език*, 2008, № 3, 44 – 57.

Шлосар 1994: Šlosar, D. Substantivní kompozita typu V-(K)-S v češtině. // *Naše řeč*, r. 77, 1994, č. 3, s. 147 – 152. <<http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=7193>> (21.01.2020).